

Национална Мрежа за Децата

София 1000
ул. Цар Симеон №55,
ет. 2
тел./факс: 02/9888207
office@nmd.bg

14 февруари 2012 г.

ПРОЕКТ НА СТАНОВИЩЕ

на Национална мрежа за децата по повод на Закон за изменение и допълнение на Закона за социално подпомагане

Националната мрежа за децата (НМД) приветства усилията на отговорните държавни институции за усъвършенстване на нормативната уредба, свързана с правото на гражданите в Република България на социална подкрепа чрез помощи и социални услуги.

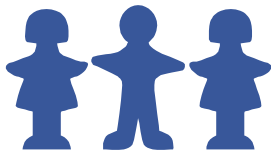
Като сдружение на 100 неправителствени организации, работещи за създаване и прилагане на качествени политики и услуги за децата и семействата, ние внесохме нашите коментари по първия вариант на проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за социално подпомагане (ЗИД на ЗСП) още на 12 декември 2011 г. Тогава изразихме своята подкрепа по отношение на няколко нововъведения в първия вариант на проекта, сред които бяха:

- визията на проекта за насърчаване и развитие на **предприемачеството в социалната сфера** чрез предоставяне на социални услуги от физически и юридически лица и създаване на публично-частни партньорства;
- възможността за **пряко договаряне между общините и доставчиците на социални услуги**, когато последните са инициирали разкриването на услугата и имат опит в предоставянето ѝ;
- изискването за **лицензиране на всички лица, извършващи социални услуги за деца**, което ще равнопостави общините и създадените от тях юридически лица с всички останали потенциални доставчици на социални услуги.

Учудени сме, че в настоящия вариант на проекта **тези текстове са напълно или частично отпаднали** (в случая с лицензирането не е вменена функция на АСП да издава лицензи, както в първия вариант на проекта).

Нашата позиция в това отношение остава същата. Считаме, че с оглед гарантиране на възможността за предоставяне на качествени социални услуги от страна на специализирани в това организации, **Законът за социалното подпомагане следва да предвиди възможност за създаване на публично-частни партньорства**, както и за **пряко договаряне** между общините и доставчиците на социални услуги за възлагане управлението на социални услуги от страна на кмета.

За разлика от първия вариант на проекта, **лицензирането** в настоящата версия от една страна е уредено в чл.18, ал. 2 и ал. 3, а от друга **не е вменена функция на АСП по издаване на лицензи** в чл. 6, ал. 1, т. 8.

Нашата позиция по отношение на издаването на **лицензи** е, че такива **трябва да има за всички видове социални услуги**. В тази връзка **предлагаме** във функциите на АСП според този закон да се включи текстът „издава лиценз за лицата по чл. 18, ал. 1” В случай, че лицензирането на социалните услуги за деца остане във функциите на ДАЗД, следва да се предвиди и изменение в чл. 17а, ал.1, т.5 от Закона за закрила на детето, което да включва и общините и създадените от тях юридически лица в лицензионния режим.

Наред с това, в публикувания на уеб страницата на Народното събрание законопроект, бихме искали да отбележим още **няколко притеснителни за нас моменти**, които намират място в текста както в първоначалния, така и в настоящия вариант на проекта.

Доставчици на социални услуги

В мотивите към настоящия ЗИД на ЗСП е посочено, че „държавата е извадена от кръга на преките доставчици на социални услуги, тъй като тя на практика не предоставя услуги, а само ги финансира”. Ние, неправителствените организации напълно приветстваме този подход. Текстовете на проекта, обаче са в противоречие с тази част от мотивите. Така например:

Чл. 6, ал. 1, т. 2 [Агенцията за социално подпомагане] осъществява дейност по предоставяне на социални помощи и социални услуги.

Предлагаме „и социални услуги” да отпадне.

Чл. 18, ал 1, т. 1 [Социални услуги се извършват от] общините, включително чрез създадени от тях юридически лица.

Предлагаме думата „включително” да отпадне.

Предлагаме в чл. 18, ал. 1 да се включи и възможността социални услуги да се предоставят и чрез публично-частно партньорство.

Чл. 34 а, ал. 4 (нова) Доставчик на социалната услуга „приемна грижа” може да бъде дирекция „Социално подпомагане”, общината или лицензиран доставчик на социална услуга за деца съгласно чл. 43б.

Предлагаме „дирекция Социално подпомагане” да отпадне, а „общината” да се замени с „лицензирано юридическо лице, създадено от общината”.

● *чл.2, ал. 4 ”Получаването на месечни социални помощи се обвързва с полагането на общественополезен труд, освен в случаите на майчинство или когато възрастта и/или здравословното състояние на лицето не позволяват това.”*

За пореден път изразяваме **остро несъгласие с това** социалните помощи да се обвързват с полагането на общественополезен труд. Този текст рискува с разпоредбата си да нареди България сред страните, които повторно наказват хората, живеещи в бедност и ги обвиняват

за това, че нямат достъп до заетост. Наличието на подобен текст в закона би представлявало **грубо нарушение на човешките права** и на това основание **предлагаме** този текст **да отпадне**. Присъствието на такава разпоредба би било основание за сезиране на Европейския комитет по социални права. Европейската социална харта гарантира правото на социална помощ, както и задължението на страните да я осигурят, без да посочва условия за това¹. Считаме, че в момента, в който цяла Европа се опитва да се справи с бедността и безработицата, България не бива да предприема действия към повторно заклеймяване на хората, живеещи в най-голяма бедност и страдание.

• *чл.2, ал. 5 „Право на социални услуги имат българските граждани, семейства и съжителстващи лица, които след оценка на потребностите се констатира, че се нуждаят от подкрепа с цел социално включване и гарантиране на независим живот.”*

Повтаряме позицията си, че в определението за социални услуги следва да се посочи, че право на социални услуги имат **всички български граждани**, което ще покаже принципът на **равен достъп до социални услуги**. Същото важи и за чл.2, ал. 3.

В така формулираното определение **социалните услуги** се явяват подкрепа за социално включване, т.е. **едва при възникнал риск** и след акта на социално изключване. **Това изключва услугите по превенция**, които са една от най-големите липси в настоящата система за социални услуги.

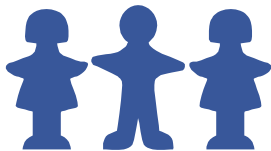
Предлагаме определението да се промени като се отчете, че всички български граждани имат право на достъп до социални услуги, които да подкрепят успешното включване и/или реализация в социалната общност на техните потребители. Да се въведе принципът на **гарантиране на равни възможности за достъп до базови социални услуги на всички граждани**, като тези услуги се определят в правилника за прилагане на закона.

• *Чл. 6., ал. 1, т. 5 „[Агенцията за социално подпомагане] разработва критерии и стандарти за качество на социалните услуги според функциите на подкрепа, които се утвърждават с наредба на Министерски съвет...”*

Отново обръщаме внимание, че в закона се въвежда нов термин – функции на социална подкрепа, който не е използван от професионалистите и практиката до момента. Не е ясно какво стои зад него. **Предлагаме** да не се въвежда в законодателство, а **принципите за качеството на социалните услуги да се определят след дебат**. Има различни критерии и стандарти за качество на социални услуги в различните държави. Една част от тях (т.нар. стандарти за околна среда) вече се използват – това са стандартите за материална база,

¹ Европейска социална харта, Част I, т. 13 „Всеки, който не разполага с достатъчно средства, има право на социална и медицинска помощ.”

Част II, Член 13 – Право на социална и медицинска помощ, С цел да осигурят ефективното упражняване на правото на социална и медицинска помощ договарящите страни се задължават: 1. да осигурят необходимата помощ за всяко лице, което не разполага с достатъчно средства и което не е в състояние да си осигури тези средства със собствени сили или да ги получи от друг източник, в частност от обезщетения по схема за социално осигуряване, а в случай на болест - да му осигурят грижите, които се изискват от неговото състояние

персонал, оборудване, втори тип стандарти са тези за процедури (които също се прилагат до голяма степен). Третият тип стандарти са свързани с оценка на резултатите и ефектите от работата на социалните услуги. Този тип стандарти обикновено не са ясно измерими и залагат на разнообразен набор от начини за установяване и регулатори. Настоящата ситуация в сферата на социалните услуги показва необходимост от въвеждане на система за развитие, а не просто за контрол на качеството.

Предлагаме във функциите на Агенцията да се включи и оказване на **методическа подкрепа** на ДСП и доставчиците на социални услуги по достигане на **стандарти за качество**.

Регионална дирекция „Социално подпомагане“, дирекция „Социално подпомагане“

В предложения проект на ЗИД на ЗСП **няма разписани функции на териториалните структури на АСП**. **Предлагаме** функциите да се изяснят подобно на функциите на АСП в чл. 6, ал. 1.

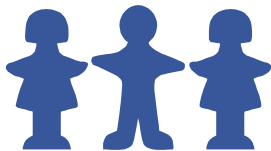
Предлагаме във функциите на **ДСП** да се посочи, че **основната функция е управление на случай на уязвими хора и социална работа**. Оценката на рискове е само един от елементите на управлението на случай и социалната работа, който включва и планиране на подкрепата, нейното предоставяне, наблюдение на ефекта и отчитане на резултатите.

В проекта продължава да е слабо застъпена темата за **отговорността на РДСП** по отношение на **контрола над кметовете и общинските администрации** при изпълнението на националните политики в областта на децата и социалното включване. Необходимо е да се внесе **повече яснота** за механизма за **отнемане на лиценз**, даване на **задължителни предписания** от страна на РДСП, както и налагане на **санкции към кметовете и общинските администрации**. Без наличието на такива изрични клаузи качеството на услугите се поставя под сериозен въпрос.

• Чл. 16., ал. 5 „Социалните услуги се определят с правилника за прилагане на закона в зависимост от групите за подкрепа, функциите на подкрепа и продължителността на предоставяне“

Термините „групи за подкрепа“ и „функции на подкрепа“ са нови за професионалистите и практиката. Тъй като не е ясно какво означават, **предлагаме въвеждането на тази нова терминология да отпадне** до организиране на професионално обсъждане и изясняване на определенията.

• Преходни и заключителни разпоредби, § 18. Закон за закрила на детето, чл. 31, ал. 6 „Условията и редът за кандидатстване, подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях, както и съставът, организацията и функциите на Комисията по приемна грижа се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.“

Определянето на семейство, в което да бъде настанено дете, трябва да бъде извършвано по досегашния ред **в диалог между доставчик и ОЗД**, защото само така могат да се отчетат особеностите на детето и да се стартира процес на напасване. Тази практика стъпва на международния опит в прилагане на приемната грижа.

- Преходни и заключителни разпоредби, § 18. Закон за закрила на детето, чл. 34 а, ал. 3 „Социалната услуга „приемна грижа“ включва дейности по набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, обучение, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето.”

Предлагаме **определянето за приемна грижа да се промени** по следния начин „Социалната услуга „приемна грижа“ включва дейности по набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, обучение, подкрепа за адаптиране между дете и семейство, отглеждане на дете в приемно семейство, подкрепа при отглеждане на детето, подкрепа при напускане на детето“. По този начин **определянето ще включи и отглеждането на детето**, което се има предвид и с текстовете относно работодателя на приемните семейства.

По отношение на **§ 19 предлагаме** да се въведе **срок**, в който всички действащи професионални приемни семейства ще прекратят своите трудови договори с ДСП и ще преминат на трудови договори с доставчик на приемна грижа.

Все още, в така описаната система за социално подпомагане **липсва функцията по подкрепа за развитие на качеството** в системата за социални услуги, която е основен проблем в момента. Описаните функции на системата **гарантират създаването на стандарти и контрол върху тяхното спазване**, но не и структури, които да подкрепят общините и другите доставчици при развиване на нови услуги и подобряване на качеството на социалните услуги.

Надяваме се, че новият Закон за социално подпомагане ще утвърди реализирането на по-добра политика за гарантиране на социалните права на всички граждани в Република България. На разположение сме за участие в дискусии и работни срещи във връзка с предстоящи обсъждания на измененията и допълненията към досегашния Закон за социално подпомагане.